

EREDETI FÉNYKÉP UTÁN

▷ SZÖVEG: LEVICZKI ANITA | KÉP: CHOLNOKY JENŐ RAJZAI ÉS FÉNYKÉPEI, MAGYAR FÖLDRAJZI MÚZEUM

Cholnoky Jenő közel 60 fotóval és kétszer ennyi rajzzal illusztrálta A sárkányok országából című könyvét, melyben a 19. század legvégén megtett kínai útjáról számolt be. Ennek egyrészt elvi okai voltak, hiszen véleménye szerint „a látványról készült vázlatos rajz mindennél többet mond”, de előfordult, hogy gyakorlati megfontolások miatt részesítette előnyben a rajzokat a fényképekkel szemben. Erre mutatunk itt két példát.

1896 novemberében Cholnoky egy „Sutter-féle, svájci gyártmányú fényképezőgéppel” felszerelve indult neki kínai tanulmányútjának. Gépe még nem filmre, hanem 13x18-as üveglemezekre fényképezett, melyekből egyszerre 18 darab fért el benne. A közel kétévesre nyúló útja során „valami 400 felvételt” készített, ezekből saját megítélése szerint mintegy 200 darab lett „kifogástalanul jó”, 100 „nem tökéletes”, a maradék 100 pedig túlexponálás miatt „alig használható”.

1897 őszén Koreától északra, Mandzsúriában járt. Épp Kirin (a mai Jilin) városa felé igyekezett, amikor az „egyik útkanyarodónál nagyszerű látvány tárult fel” előtte: „pompás, csipkés orrú vulkáni kúp fogta el a kilátást nyugat felé. A nyugvó nap ferdén eső sugarai aranypárával öntötték el a látóhatárt, amely felett mesésen úszni látszott a bizarr körvonalú sziklabércz.” Másnap, 1897. október 26-án úti noteszének „Fotográfiák” listája szerint több fényképet is készített

Festői, de nem fotogén

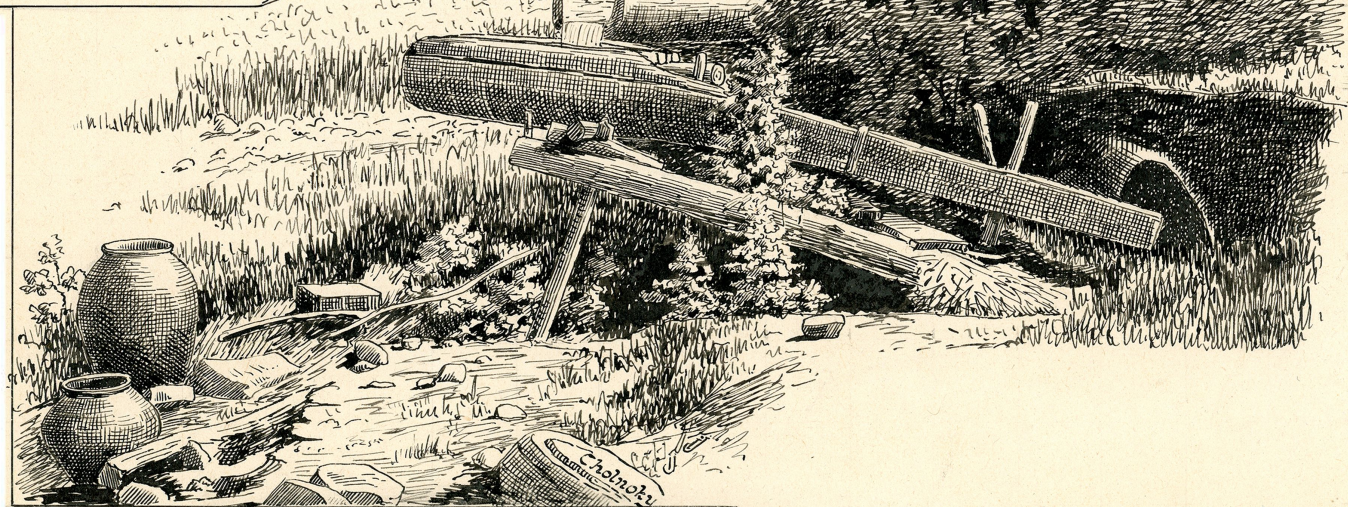
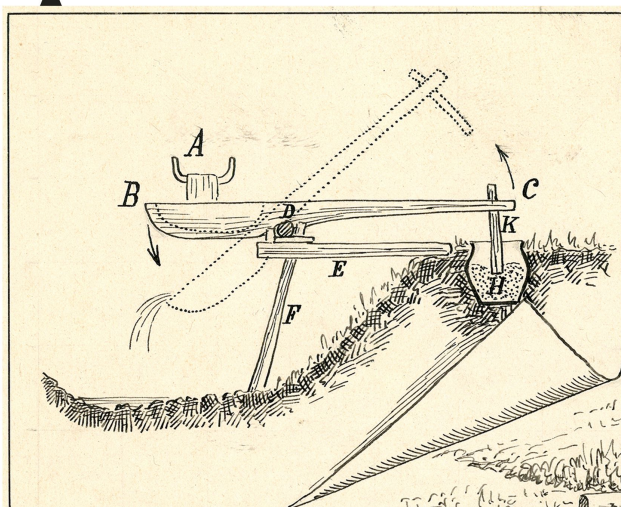
Cholnoky Jenő négy felvételt is készített a „különösen gyönyörű Lá-fa-lá-cz” vulkánról, de igazán egyik sem sikerült, ezért a Ku-pá-cz' vendéglő udvarán felvett eredeti fényképe után tollrajz másolatot készített. (A Lafa-hegy Jilin városától mintegy 70 km-re keletre emelkedik, koordinátái: N 43.82696, E 127.40174.)

Koreai kanalas kölesháncsoló

„Egy éjjel alatt szépen megháncsolódik [benn] egy nagy hombár köles, amit olyan sajtáságos, ősrégi alakokra emlékeztető cserépedényekben helyeztek a háncsoló alá.”

A szerkezeti rajz elemei: A – beömlő vályú; B és C – nagy kanál (D tengely körül forog); E és F – tengelyt tartó állvány; K – kalapács, mely a kölessel telt edénybe (H) nyúlik.

az előző este oly „bűvös fényben” előtűnő Lá-fa-lá-cz’ vulkánról. Reggel 9 órakor kétszer is lefényképezte (egy hosszú és egy rövid expós felvételt jegyzett fel), 11-kor a Kupa-cz’ vendéglő udvaráról örökítette meg, majd még aznap délután északról is.

Igyekezete ellenére a négy felvétel közül azonban „egy sem sikerült úgy, hogy azt reprodukcióra lehetne használni”. Mivel nem szeretett volna lemondani az impozáns körvonalú hegy bemutatásáról, ezért könyvébe végül a vendéglő

udvarán készült, de túlexponált fotó tollrajz másolatát tette be.

Másfél hónappal korábban, szeptember 16-án, mikor még Mandzsúria délebbre eső részeit járta, az „egyik völgyzugban különös szerkezetű köles-háncsoló malmot” talált: „egyetlen nagy törzsből óriási nagy kanalat vájtak ki, ezt vízszintes tengelyre úgy erősítettek fel, hogyha a kanál víztartója a föléje állított csurgóból vízzel megtelik, akkor lebillen, kiönti a vizet s ekkor visszazuhanva, a fa-kanál nyelére erősített kalapáccsal a háncsolni

való köles közé sújt.” Az eredeti fénykép egy kissé itt is túlexponált lett, de könnyen lehet, hogy Cholnoky egy „kifogástalanul jó” képet is ábrázolt volna, hogy – szerkezeti ábrával kiegészítve – a kölesháncsoló malom „működési módjára kellő felvilágosítást” adhasson közönsége számára.

LEVICZKI ANITA
GEOGRÁFUS, MÚZEUMI ADAT-
TÁROS A MAGYAR FÖLDRAJZI
MÚZEUMBAN
WWW.FOLDRAJZIMUZEUM.HU